

λοια καὶ χαρές, μὲ εἶδος τι καθάρσεως, εἰς ἣν αἰετοποτε ἀρέσκονται οἱ πρόστυχοι. Τὰ διερμηνεύει διὰ τοῦ ἀπιθάνου, ἀψυχολογήτου καὶ ὄλως συνθηματικῶ τῶν ἡρώων του, καὶ τέλος διὰ τῆς μορφῆς τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς τὰ ἔργα του, διὰ τοῦ ὕφους αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἀσμενίζει εἰς πᾶν ὅ,τι τετριμμένον καὶ ἀπρηχαιωμένον ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ γράφειν, καὶ ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς θεματογράφημα δεξιοῦ μαθητοῦ ἢ πρὸς λόγον συγγραφέως. Ἐν συνόλῳ ὁ Ὀνέ, κατὰ τὸν Λεμαίτρ, εἶνε: Φεγιέ, ἄμοιρος χάριτος καὶ λεπτότητος· Σερβυλιέ, ἄνευ πνεύματος καὶ φιλοσοφίας. Τερεῖ χωρὶς ποιήσιν καὶ ἀφέλειαν· εἶνε τρισυπόστατος ἐν χυδαϊότητι.

Ἐν τούτοις οἰκονομεῖ ἐπιτηδείως τὰς διηγήσεις του, καὶ ἂν ἀστοχῇ περὶ τὰς φιλολογικὰς περιγραφὰς καὶ τὰς ψυχολογικὰς ἀναπτύξεις, δὲν στερεῖται δραματικῆς τινος ἐναργείας· διὰ τοῦτο τὰ μυθιστορηματὰ του μεταφερόμενα ἐπὶ τῆς σκηνῆς, κερδίζουν. Ὁ «Κύριος τοῦ Σιδηρουργείου» ὡς δράμα ἀποτελεῖ μίαν ἐκ τῶν μᾶλλον καταπληκτικῶν ἐπιτυχιῶν τῆς ἐποχῆς· ὀλιγώτερον ἐπέτυχεν ἀπὸ τοῦ θεάτρου ὁ «Τελευταῖος ἔρως», ὅπου ὁ συγγραφεὺς, παραγνωρίζων τὴν ἰκανότητά του, ἀπεπειράθη νὰ ἀναπτύξῃ τὸ δράμα του ὄχι διὰ τῶν ἐξωθεν περιπετειῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐνδομύχου ἀναλύσεως τῶν παθῶν. Μεθ' ὅλων δὲ τοὺς εὐλόγους ἴσως ἰσχυρισμοὺς τῶν κριτικῶν, δέον νὰ καταλογισθῇ ὡς ἀρετὴ τῷ Ὀνέ ἡ ἀπόπειρα τῆς ὑπ' αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἀντιφιλολογικῆς, διαπλάσεως εὐγενῶν καὶ γενναίων χαρακτήρων, ἐξ ὧν παρέχεται αἰσία τις καὶ κρείττων τῆς πραγματικότητος ἀντίληψις τῆς ζωῆς. * *

ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΗΣ

Ὅταν 'ς τὰ βάθη τῆς νυκτός με περιζώνει
ἄκρα θαλάσσης οὐρανοῦ καὶ γῆς εἰρήνη,
τὸ πνεῦμα, ὅπου 'ς τὴν ταραχὴν τοῦ κόσμου δύνει,
διὰ τὴν μυστικὴν ζωὴν του ἀνανεώνει·

τῶν πῶθων ὄλων καὶ παθῶν ἀγάλ' οἱ πόνοι
παύουν, καθὼς 'ς τὸν νοῦν ἀπλόνει· εὐφροσύνη,
ὁ αἰθέρας, ὅπου ἀρχῆθεν ἡ ψυχὴ μου κλίνει·
ἡδυχη ὁρμὴ πρὸς κόσμον ἄλλον με φτερόνει,
καὶ ὅσα πνεύματα ἐδῶ 'ς τὰ πλάσματά τους εἶδα,
ἀκαθρέφτιστα ἐκεῖ θωρεῖ τα ἡ φαντασία,
καὶ ὅταν θαρῶ πῶς τὴν χρυσὴν πατῶ βαθμιδα,
ὅπου ἀντηχεῖ ψηλάθε ἀπέραντη ἁρμονία,
θαμπὴ στιγμὴ τὴν ἰσαρὴν μου παίρνει ἐλπίδα
μὲ οὐράνιο λάλημα νὰ εἰπῶ τραγούδια θεῖα.

-1882

I. Π.

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Ἡ ἐπὶ τὸ φθινοπωρινώτερον πρόωρος μετατροπὴ τοῦ καιροῦ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Οὔτε τὰ μελανὰ νέφη τὰ ὀγκώδη καὶ βαρέα, τὰ περιπολοῦντα ἐπιμόνως ἀνά τὸν κυανοῦν οὐρανὸν καὶ σκοτίζοντα κατὰ διαλείμματα τὸν ἥλιον· οὔτε αἱ παροδικαὶ βροχαὶ αἱ ραγδαῖαι καὶ ἀπρόοπτοι, αἱ καλύπτουσαι δι' ἀπέραντου ἰλύος τὰς ὁδοὺς, οὔτε πλέον αἱ ψυχραὶ καὶ ἀνεμώδεις ἐκείναι ἐσπέρας, καθ' ἃς ἡρμουντο ἀπελπιστικῶς καὶ θέατρα καὶ Φάληρα καὶ ἀνεφρίνοντο τὰ λησμονημένα λεπτὰ ἐπανωφόρια. . . Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐδιορθώθη· ὁ οὐρανὸς ἐκαθαρίσθη, ὁ καύσων ἐπανήρχισεν εἰπέρ ποτε ἀκμαῖος καὶ ἡ ἐσπερινὴ ζωὴ ἀνέλαθε τὸ θερινὸν θέληγητρόν της. Καὶ με τοιοῦτον καιρὸν ἐωρτάσαμεν τὴν 15ην Αὐγούστου. Ὑπὸ ἥλιον καυστικώτατον ἐγένοντο αἱ πρὸς τὰς Μαρίας καὶ τοὺς Παναγιώτας κοπιώδεις ἐπισκέψεις, εἰς δὲ τὰς αἰθούσας τῶν ἑορταζόντων, ὅπου τὸ ἀόγευμα συνηθροίσθη ὁ κόσμος τῶν φίλων, τὰ ριπίδια ἐκινουῦντο ζωηρότερον τῶν γλωσσῶν. Ζέστη! ζέστη! . . Τὸ ἐσπέρας μόνον ἐδρόσειεν ὀλίγον καὶ ὁμοῦ με τὴν δρόσον διεχύθη ἡ μαγεία σελήνης πλησιραοῦς. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεχύθησαν ἔξω. Σπανίως τὰ κέντρα, τὰ θέατρα, τὰ καφενεῖα, τὰ ζαχαροπλαστεῖα, εἶδον τόσον κόσμον· προπάντων τὰ ζαχαροπλαστεῖα ὅπου πολλοί, ἀφ' οὔ αἱ αἰθούσαι ἦσαν ἀκατοίκητοι, προσέφεραν διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν τὰ παγωτὰ εὐαρεστότερον εἰς εὐρεῖς κύκλους φίλων, παιδρῶν καὶ λάλων ὑπὸ τὸ γαργαλιστικὸν φῶς τῆς πανσελήνου, οἱ ὅποιοι πολὺ πέραν τοῦ μεσονυκτίου παρέτειναν τὰς ὑπαιθρίους αὐτῶν συναναστροφάς.

Αἱ Ἀθηναῖοι φιλοξενοῦν ἀπὸ τινος τὸν Δημήτριον Βερναρδάκην. Ἐγκαταλείψας τὸ ἐν Μυτιλήνῃ σεμνὸν ἐρημητήριον, ἤλθε νὰ διέλθῃ ὀλίγας ἡμέρας, ὅπως συνειθίζει κατ' ἔτος, ἐν τῇ τύρβῃ τῆς πρωτεύουσας. Ἄν ἡ μικρὰ αὕτη παρένθεσις, ἐν τῷ ἡρέμῳ βίῳ τοῦ σοφοῦ ἀνοιγομένη, τὸν ὠφελῇ καὶ τὸν ἀναψύχῃ, ἀγνωστοῦμεν ἢ μᾶλλον πολὺ ἀμφιβάλλομεν· ἀλλ' ὅ,τι γνωρίζομεν εἶνε ὅτι δι' ἡμᾶς ἡ ἐπίσκεψις τοῦ κορυφαίου τῶν συγχρόνων λογίων εἶνε πολυτιμοτάτη. Ὁ Βερναρδάκης εἶνε ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ θέα εἶνε διδακτικὴ καὶ τερπνὴ ὡς συμπλήρωμα τῶν συγγραμμάτων. Ἡ φυσιογνωμία του, οἱ τρόποι του, ὀλίγαί λέξεις ἀνταλλασσόμεναι μετ' αὐτοῦ, εἶνε ἀλησμόνητοι διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκτιμῶντας παντὸς ἄλλου περισσότερο τὰ πνευματικὰ χαρίσματα. Ὁ Βερναρδάκης εἶνε τύπος λογίου ἐκ τῶν μὴ ἀπαντωμένων συνηθῶς. Δὲν ἔχει τις ἢ νὰ τον ἀτενίσῃ μόνον διὰ τὴν ἀκακίαν ὄλην τὴν φιλοκαλίαν τοῦ καλλιτέχνου καὶ ὄλην τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ σοφοῦ, συνηνωμένως ἁρμονικῶς ἐν προτύπῳ διδασκάλου, ὅπως δὲν ἐσυνειθίσασμεν νὰ βλέπωμεν τοὺς τοιοῦτους συχνὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅπως ἀντιλαμβάνονται τὸν Βερναρδά-